

Роль світової торгівлі послугами в сучасній економіці
викладач кафедри економіки підприємства, фінансів, обліку й аудиту
Замулянець Катерина Василівна

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

На сучасному етапі світове господарство характеризується процесами розширення, трансформації та глобалізації всіх сфер суспільного виробництва. Сьогодні міжнародний обмін товарами відіграє важливу роль у взаєминах між державами, проте все більшого значення набуває торгівля послугами. Вона є однією з найбільш перспективних сфер економіки, що швидко розвивається та розширюється. Термін «міжнародна торгівля послугами» охоплює міжнародний обмін різними видами послуг, останнім часом поряд із традиційними для міжнародної торгівлі послугами (транспортними, банківськими, страховими, туристичними) великого значення набувають нові види послуг, такі, як інженерне технічні (інжиніринг), консультаційні (консалтинг), комп'ютерні та інформаційні послуги електронна торгівля, операції з нерухомістю, у сфері обігу, виробничі послуги, ремонт і обслуговування автотранспорту та ін.

Дослідженню проблем розвитку ринку послуг присвячено роботи таких зарубіжних та українських вчених В. Аренс, О. Ахманов, Л. Балабанова, Р. Батр, К. Бове, Г. Бороздіна, І. Вікентьев, Л. Гермогенова, А. Дейян, І. Кобозева, В. Комісарова, Ф. Котлер, Дж. Майерс, Ю. Макогон.

Загальний обсяг міжнародної торгівлі послугами за останні 30 років збільшився майже у сім разів. Якщо в 1980 р. він становив близько 400 млрд. дол., то у 2012 р. – 2,5 трлн. дол. Очікується, що швидкий розвиток торгівлі послугами буде продовжуватися й надалі [3]. За існуючими оцінками, в 2020 р. світовий експорт послуг може зрівнятися зі світовим експортом товарів.

Щодо структури міжнародної торгівлі послугами, то вона еволюціонує в руслі основних світо господарських закономірностей. При генералізованому підході в цій структурі прийнято виділяти: 1) транспортні послуги; 2) туристичні послуги; 3) інші послуги. Співвідношення їх у загальному обсязі

послуг змінюється. Так раніше перше місце в структурі міжнародної торгівлі послугами займали транспортні послуги, то у 2012 р. їх частка становила лише 21,9%. Туризм, незважаючи на негативний вплив в останні роки тероризму і природних катаклізмів, залишається вагомим статтею міжнародної торгівлі, питома вага якої в експорті ряду країн зростає. Швидше за всі зростають послуги, що належать до категорії «інші приватні послуги». Серед них за динамікою лідерами є інформаційні та комп'ютерні послуги, що формують базові риси нової економіки і визначають конкурентоспроможність країн на світовому ринку; різні види консалтингу, функцією якого є розробка і надання клієнтам наукових рішень різних господарських проблем у вигляді інформації, консультацій чи прямої участі по контракту в управлінні, вивченні ринків тощо фінансові і страхові послуги, інжиніринг, маркетинг, реклама і послуги соціально-культурного профілю [2, с. 210].

Торгівля послугами здійснюється насамперед між високорозвинутими країнами, що в більшості пов'язано з діяльністю їх ТНК. Країною-лідером в торгівлі послугами залишаються США. В ролі великих імпортерів послуг виступають Німеччина, Японія. В десятку провідних експортерів увійшли такі країни, як Китай та Індія, які можуть увійти до п'ятірки країн-лідерів. Частка країн, що розвиваються в міжнародній торгівлі послугами поступово зростає, Південна Корея, наприклад, експортує інжинірингові, консалтингові та будівельні послуги; Сінгапур – страхові, фінансові послуги; Туреччина, Таїланд надають туристичні послуги [1].

Місце України на світовому ринку можна охарактеризувати як доволі скромне. Її частка в сумарному експорті й імпорті послуг становила в 2012 р. 0,45% і 0,36%, відповідно. За підсумками 2012 р. Україна посіла лише 76 місце у списку країн-експортерів послуг, значно поступившись своїм сусідам: Росії (в 2,8 рази), Польщі (в 1,9 рази), а також новим індустріальним країнам і територіям Азії (Малайзії, Туреччині, Тайваню). В експорті послуг частка України у світових продажах транспортних послуг становить 0,8% (2012 р.) [3]. (тут Україна має природно-географічні конкурентні переваги). З багатьох

позицій інших комерційних послуг частка України становить істотно менше. В імпорті послуг набагато нижче середнього показника питома вага України в загальносвітових витратах по статтях «транспортні послуги», «подорожі» – менше 1%.

Таким чином, сучасний розвиток світового ринку послуг пов'язаний з посиленням процесів глобалізації та інтеграції у світовій економіці. В цих умовах міжнародна торгівля послугами розвивається більш динамічно, ніж торгівля товарами у цілому. У структурі міжнародної торгівлі послугами високим динамізмом відзначається розвиток транспортних та туристичних послуг, частка яких у світовому експорті відповідно становить близько 23% та 30%. Водночас, зростає кількість видів послуг, що належать до категорії «інші приватні послуги». Серед них лідерами є інформаційні та комп'ютерні послуги, послуги в сфері НДДКР, консалтинг, фінансові і страхові послуги, послуги з лізингу, інжиніринг, реклама, бізнес-послуги і послуги культурно-розважального профілю.

Частка України в міжнародній торгівлі послугами є незначною, В експорті послуг найбільшою є лише частка транспортних послуг, яка становить близько 1%. Тому для розширення участі нашої держави в міжнародному обміні послугами необхідним є укрупнення економічних суб'єктів у банківському, страховому, будівельному, туристичному секторах із наступним стимулюванням їх експансії на регіональні ринки країн СНД, ЄС, азіатських країн.

Література

1. Тіпанов В.В. Розвиток світового ринку послуг в умовах глобалізації економіки: дис. канд. екон. наук: 08.05.01 / Тіпанов В.В. – НАН України; Інститут світової економіки і міжнародних відносин. – К., 2006.2. Румянцев А.П. Світовий ринок послуг: навч. посіб. / А.П.Румянцев, Ю. О. Коваленко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 456с.
3. Офіційний сайт Світової о організації торгівлі. Електронний ресурс/: Режим доступу:[<http://www.wto.org>].